

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 64/2022-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou KUTAN & PARTNERS s. r. o., Rajská 15/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti Mgr. Ján Kutan, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 251/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 251/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie v sume **1 500 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **707,05 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu elektronickou formou 7. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 251/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 64/2022 z 1. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa proti Slovenskej republike (v zastúpení Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, pozn.) domáha náhrady škody v sume 84 300 eur spolu s príslušenstvom, pričom o uplatnenom nároku rozhodol Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“), a to rozsudkom č. k. 10 C 156/2015 z 15. júna 2017. Proti uvedenému rozhodnutiu podala sťažovateľka odvolanie, ktoré bolo krajskému súdu doručené 14. júla 2017 a prejednávaná vec bola následne 2. februára 2017 (s prihliadnutím na datovanie rozsudku okresného súdu a podanie odvolania ide pravdepodobne o chybu v písaní zo strany sťažovateľky – bližšie body 4, 8 a 19 tohto nálezu pozn.) postúpená krajskému súdu, aby o odvolaní rozhodol.

4. Z dôvodu dlhotrvajúcej nečinnosti odvolacieho súdu a absencie odpovede na predchádzajúce podania (urgencia z 15. marca 2021 a žiadosť o poskytnutie informácií z 21. apríla 2021, pozn.) sťažovateľka podala predsedovi súdu sťažnosť (datovaná 14. júna 2021, pozn.), ktorú podpredseda krajského súdu vyhodnotil ako dôvodnú a v písomnosti označenej ako „*Sťažnosť na prieťahy v konaní – odpoveď*“ č. k. 1 Spr 165/2021 z 30. júna 2021 uviedol, že sťažovateľkina právna vec bola krajskému súdu predložená 26. októbra 2017 a ku dňu vybavenia sťažnosti nie je o odvolaní rozhodnuté, a to z objektívnych dôvodov spočívajúcich v nadmernom množstve súdnych spisov v príslušnom súdnom oddelení. Podpredseda krajského súdu s odkazom na stanovisko sudkyne spravodajkyne sťažovateľku informoval o predpokladanom termíne rozhodnutia, a to v období mesiacov september až november 2021. V tejto súvislosti sťažovateľka zdôraznila, že predmetná informácia o rozhodnutí je len predpokladom odvolacieho súdu, a preto nie je isté, že v tomto čase krajský súd o odvolaní aj skutočne rozhodne.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. S odkazom na rozhodovaciu prax ústavného súdu sťažovateľka poukazuje na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a uvádza aj vlastné hodnotenie kritérií uplatňovaných ústavným súdom pri posudzovaní prieťahov v konaní. Podľa sťažovateľky sa predmet namietaného konania (uplatnenie nároku na náhradu škody proti Slovenskej republike, ktorá mala vzniknúť z dôvodu protiprávneho výmazu záložného práva – bod 3 tohto nálezu, pozn.) nevyznačuje právnou ani skutkovou zložitou, ktorá by mohla ospravedlniť nečinnosť krajského súdu, a z jej strany nedošlo k žiadnemu správaniu narúšajúcemu priebeh napadnutého konania a odvolaciemu súdu poskytovala potrebnú súčinnosť.

6. Na podklade uvedeného sťažovateľka rezultovala, že sa nachádza v stave dlhodobej právnej neistoty, má obavu o ochranu svojich práv a s odkazom na judikatúru ústavného súdu odôvodnila výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Predseda krajského súdu v celom rozsahu odkázal na stanovisko predsedníčky senátu 2 Co, ktorá k podanej ústavnej sťažnosti uviedla, že v prejednávanej veci bol súdny spis pridelený sudkyňi spravodajkyňi 1. marca 2019, keď nastúpila na dočasný výkon funkcie sudcu na krajskom súde a celkom prevzala 175 nerozhodnutých spisov. Predsedníčka senátu súčasne poukázala na celkovú zaťaženosť senátu, ktorý rozhoduje aj poručenskú agendu, čím sa podľa nej zakladajú objektívne dôvody brániace vybaviť právnu vec sťažovateľky skôr, avšak 1. decembra 2021 bolo vo veci rozhodnuté. Predseda krajského súdu vyjadril stotožnenie s predloženým stanoviskom predsedníčky senátu a v závere svojho vyjadrenia uviedol, že predložený súdny spis z okresného súdu mal celkový rozsah 207 listov.

III.2. Replika sťažovateľky:

8. Sťažovateľka primárne uviedla, že v celom rozsahu zotrúva na svojich vyjadreniach prednesených v ústavnej sťažnosti a na podklade chronológie uskutočnených úkonov rozporovala tvrdenia krajského súdu. Zároveň akcentovala, že súdny spis bol predložený krajskému súdu 26. októbra 2017 (uvedené podľa sťažovateľky vyplýva z odpovede krajského súdu na sťažnosť na priet'ahy v konaní – bod 4 tohto nálezu, pozn.), do pridelenia súdneho spisu sudkyňi (1. marec 2019, pozn.) uplynulo takmer jeden a pol roka, a ďalšie takmer tri roky trvalo, kým odvolací súd 1. decembra 2021 o odvolaní rozhodol.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov a jej práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou krajského súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 250/2020).

13. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci a jej význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, I. ÚS 477/2020).

16. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd na podklade obsahu predloženého súdneho spisu dospel k záveru, že predmet napadnutého konania (rozhodovanie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ktorým súd prvej inštancie rozhodol vo veci sťažovateľkou uplatneného nároku na náhradu škody proti Slovenskej republike – bod 3 tohto nálezu, pozn.) predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Dĺžka namietaného konania preto nie je závislá od právnej či skutkovej náročnosti prerokovanej veci.

17. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľky ústavný súd nevzhladol žiadnu podstatnú okolnosť, ktorá by negatívnym spôsobom ovplyvnila dĺžku napadnutého konania.

18. Reflektujúc obsah predloženého súdneho spisu, je nutné konštatovať, že postup krajského súdu v napadnutom konaní nebol z pohľadu časového rámca optimálny, a to aj napriek povahe konania súdu druhej inštancie, ktoré je v rámci civilného sporového procesu koncipované ako konanie, keď odvolací súd môže a nemusí vo veci nariadiť odvolacie pojednávanie, čím zákonodarca sledoval práve rýchlosť, efektívnosť a hospodárnosť odvolacieho konania, a teda ak odvolací senát rozhoduje o odvolaní bez nariadenia pojednávania, nemožno iba z tohto dôvodu časový úsek v danej situácii od podania odvolania (keď začína odvolacie konanie), resp. od dôjdenia spisu odvolaciemu súdu (keď začína konanie na odvolacom súde) do konečného rozhodnutia súdu druhej inštancie označiť ako „nečinnosť“ (m. m. I. ÚS 35/2021).

19. Na strane druhej, reflektujúc obsah predloženého súdneho spisu krajského súdu, je nutné konštatovať, že súdny spis okresného súdu bol krajskému súdu predložený 16. októbra 2017

a opatrením predsedu krajského súdu č. k. Spr. 3010/2017 z 23. októbra 2017 bola právna vec sťažovateľky pridelená inému oddeleniu „Co“ (na základe námietky nesprávneho zápisu do súdneho oddelenia 3 Co, pozn.), a to náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Od pridelenia veci do senátu 2 Co (26. októbra 2017, pozn.) trvalo viac ako dva roky, kým bol súdny spis 1. marca 2019 predložený sudkyňi spravodajkyňi, pričom uplynuli takmer ďalšie tri roky, kým krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľky (rozsudok č. k. 2 Co 251/2017-189 z 1. decembra 2021, pozn.).

20. Ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom dosahujúcim ústavnoprávnu intenzitu, ktoré boli spôsobené nečinnosťou krajského súdu. Časový rámec, v ktorom dospel súd druhej inštancie k meritórnemu rozhodnutiu s ohľadom na konštatovanú skutkovú a právnu nenáročnosť danej veci, nie je z ústavného hľadiska akceptovateľný.

21. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu, že na celkovú dĺžku konania mala vplyv zaťaženosť príslušného súdneho oddelenia (bod 7 tohto nálezu, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priesťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020).

22. S prihliadnutím aj na už prednesené skutočnosti ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľky nepochybne došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priesťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie krajskému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti nežiada, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných priesťahov, a preto ústavný súd viazaný sťažnostným návrhom (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) ani o prípadnom príkaze konať, adresovanom krajskému súdu, nemohol rozhodnúť.

24. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur, a to vzhľadom na neúmernú dobu trvania napadnutého konania a pocit pretrvávajúcej právnej neistoty (bod 6 tohto nálezu, pozn.).

25. Priesťahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priesťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý priesťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo

spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

26. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. S prihliadnutím na predmet napadnutého konania (bod 16 tohto nálezu, pozn.), konštatovanú nečinnosť krajského súdu, ako aj skutočnosť, že krajský súd v prejednávanej veci medzičasom rozhodol (bod 19 tohto nálezu, pozn.), považoval ústavný súd priznanie sumy 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Ako *obiter dictum* ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Právomoc ústavného súdu priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné prieťahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómny prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03, I. ÚS 112/07, I. ÚS 203/09, I. ÚS 496/2013, I. ÚS 35/2021).

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 707,05 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

30. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľky k vyjadreniu krajského súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za dva úkony sumu 384,08 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 193,50 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 205,13 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2022. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 117,84 eur, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu